

25 Jubileuszowa Konferencja Problemowa Bibliotek Medycznych
KSZTAŁCENIE UŻYTKOWNIKÓW NAUKOWEJ INFORMACJI MEDYCZNEJ
KONCEPCJE I DOŚWIADCZENIA
Lublin-Kazimierz Dolny, 12-14 czerwca 2006 r.

Propozycje standardów w zakresie edukacji użytkowników polskich bibliotek medycznych

Anna Grygorowicz
Elżbieta Kraszewska

Biblioteka Główna
Akademii Medycznej w Gdańsku
ul. Dębinki 1, 80-211 Gdańsk
<http://biblioteka.amg.gda.pl>

25 Jubileuszowa Konferencja Problemowa Bibliotek Medycznych
KSZTAŁCENIE UŻYTKOWNIKÓW NAUKOWEJ INFORMACJI MEDYCZNEJ
KONCEPCJE I DOŚWIADCZENIA
Lublin-Kazimierz Dolny, 12-14 czerwca 2006 r.

Propozycje standardów w zakresie edukacji użytkowników polskich bibliotek medycznych

- Nowoczesna biblioteka – multimedialnym centrum edukacyjnym
- Nauczanie umiejętności informacyjnych, tj.:
  - precyzowania potrzeb informacyjnych,
  - poszukiwania i skutecznego docierania do pożądaney informacji
  - krytycznej jej oceny i praktycznego wykorzystaniawkładem bibliotekarzy w tworzenie społeczeństwa informacyjnego
- Szczególna rola bibliotek medycznych – szczególnie użytkownicy
- Ustawiczna edukacja użytkowników – koniecznością!

25 Jubileuszowa Konferencja Problemowa Bibliotek Medycznych
KSZTAŁCENIE UŻYTKOWNIKÓW NAUKOWEJ INFORMACJI MEDYCZNEJ
KONCEPCJE I DOŚWIADCZENIA
Lublin-Kazimierz Dolny, 12-14 czerwca 2006 r.

Propozycje standardów w zakresie edukacji użytkowników polskich bibliotek medycznych

- Edukacja użytkowników bibliotek to kształcenie ich umiejętności informacyjnych
- **STANDARDY edukacyjne użytkowników bibliotek to wykaz umiejętności, jakie powinni oni posiadać, aby mogli efektywnie zaspokajać swoje potrzeby informacyjne, a zdobytą wiedzę stosować w praktyce i upowszechniać**
- Przykłady najczęściej cytowanych i wdrażanych standardów zachodnich:
  - ✓ Big6 Skills - (M. B. Eisenberg i R. E. Berkowitz, 1990)
  - ✓ Seven Faces of Information Literacy (Ch. Bruce, 1997)
  - ✓ Information Literacy Standards for Student Learning (AASL i AECT, 1998)
  - ✓ Seven Pillars of Information Literacy (SCONUL, 1999)
  - ✓ Information Literacy Competency Standards for Higher Education (ACRL, 2000)
  - ✓ Australian and New Zealand Information Literacy Framework, II wyd. (ANZIL i CAUL, 2004)

25 Jubileuszowa Konferencja Problemowa Bibliotek Medycznych
KSZTAŁCENIE UŻYTKOWNIKÓW NAUKOWEJ INFORMACJI MEDYCZNEJ
KONCEPCJE I DOŚWIADCZENIA
Lublin-Kazimierz Dolny, 12-14 czerwca 2006 r.

Propozycje standardów w zakresie edukacji użytkowników polskich bibliotek medycznych

Próba opracowania standardów edukacyjnych
odpowiedzią na potrzebę zapewnienia
dobrej jakości nauczania
użytkowników bibliotek medycznych

wrzesień 2005 r.

powołanie przez Kolegium Dyrektorów Bibliotek Medycznych
zespołu ds. standaryzacji kształcenia użytkowników

25 Jubileuszowa Konferencja Problemowa Bibliotek Medycznych
KSZTAŁCENIE UŻYTKOWNIKÓW NAUKOWEJ INFORMACJI MEDYCZNEJ
KONCEPCJE I DOŚWIADCZENIA
 Lublin-Kazimierz Dolny, 12-14 czerwca 2006 r.

Propozycje standardów w zakresie edukacji użytkowników polskich bibliotek medycznych

Seven Pillars of Information Literacy

standardy opracowane w 1999 r. w Wielkiej Brytanii
 przez Stowarzyszenie Bibliotek Narodowych i Akademickich
 (SCONUL - Society of College, National and University Libraries)

Umiejętności Informacyjne							ekspert
rozpoznanie potrzeb Informacyjnych	rozpoznawanie sposobów ich zaspokojenia	tworzenie strategii zlokalizowania informacji	lokalizowanie informacji i dostęp do nich	porównanie informacji i ich ocena	zarządzanie, zastosowanie i przekazywanie informacji dalej	synteza i tworzenie nowej wartości	biegły
						kompetentny	średnio-zaawansowany
podstawowa znajomość biblioteki			umiejętności informatyczne				nowicjusz

Propozycje standardów w zakresie edukacji użytkowników polskich bibliotek medycznych

Information Literacy Competency Standards for Higher Education

amerykańskie standardy zatwierdzone w 2000 r.
przez Stowarzyszenie Bibliotek Akademickich i Naukowych
(*ACRL - Association of College and Research Libraries*)

Zgodnie z tymi standardami osoba posiadająca umiejętności informacyjne:

1. określa istotę i zakres potrzebnej informacji
2. uzyskuje potrzebne informacje w sposób efektywny i sprawny
3. krytycznie ocenia informacje i jej źródła oraz włącza wyselekcjonowane informacje do swego zasobu wiedzy i systemu wartości
4. efektywnie wykorzystuje informacje do osiągnięcia określonego celu, zarówno indywidualnie, jak i w grupie
5. rozumie ekonomiczne, prawne i społeczne problemy związane z wykorzystaniem informacji oraz zdobywa i wykorzystuje informacje etycznie i zgodnie z prawem

Propozycje standardów w zakresie edukacji użytkowników polskich bibliotek medycznych

Australian and New Zealand Information Literacy Framework

standardy australijskie opracowane przez

ANZIL - Australian and New Zealand Institute for Information Literacy

we współpracy z *CAUL - Council of Australian University Librarians*

(II wyd., 2004)

Użytkownik wyposażony w umiejętności informacyjne:

1. rozpoznaje potrzeby informacyjne i określa istotę i zakres potrzebnej informacji
2. znajduje potrzebne informacje sprawnie i efektywnie
3. krytycznie ocenia informacje i proces jej poszukiwania
4. zarządza zgromadzoną i nowo wygenerowaną informacją
5. wykorzystuje zdobyte i przetworzone informacje do tworzenia nowych koncepcji lub wiedzy
6. wykorzystuje informacje ze zrozumieniem i uznaniem kulturowych, etycznych, ekonomicznych, prawnych i społecznych problemów związanych z jej stosowaniem

Propozycje standardów w zakresie edukacji użytkowników polskich bibliotek medycznych

Proponowane rozwiązania dla polskich bibliotek medycznych

Standard 1.

Użytkownik zna swoje potrzeby w zakresie korzystania z informacji medycznej i umie je sprecyzować

1. umie nazwać istotę tych potrzeb
2. potrafi określić ich zakres

Propozycje standardów w zakresie edukacji użytkowników polskich bibliotek medycznych

Standard 2.

**Użytkownik biblioteki medycznej umie
dotrzeć do potrzebnej informacji i ją pozyskać**

1. zna źródła informacji i potrafi je rozróżnić:
  - 1.1. zna typy tradycyjnych i elektronicznych dokumentów i publikacji
  - 1.2. zna rodzaje źródeł naukowej informacji medycznej
  - 1.3. zna i umie rozróżnić charakter źródeł
  - 1.4. rozumie metodykę tworzenia baz danych i wie jakiego typu informacje zawierają
  - 1.5. rozpoznaje znaczenie poszczególnych źródeł dla różnych dyscyplin medycyny
2. umie wybrać odpowiednie do swoich potrzeb źródła informacji

Propozycje standardów w zakresie edukacji użytkowników polskich bibliotek medycznych

Standard 2. (c.d.)

**Użytkownik biblioteki medycznej umie
dotrzeć do potrzebnej informacji i ją pozyskać**

3. umie zlokalizować źródła informacji i posłużyć się nimi w praktyce:
  - 3.1. zna narzędzia informacji naukowej i wykorzystuje je
  - 3.2. umie formułować zapytania, budować strategie wyszukiwawcze, stosować operatory logiczne i zawężać uzyskiwane wyniki
  - 3.3. zna stosowane w bibliotece i w Internecie narzędzia informatyczne i interfejsy i umie się nimi posługiwać
  - 3.4. zna zasady i sposoby dotarcia do informacji znajdującej się w bibliotece i poza nią i je stosuje
  - 3.5. zna elementy opisu bibliograficznego różnego typu źródeł i na ich podstawie umie je identyfikować

Propozycje standardów w zakresie edukacji użytkowników polskich bibliotek medycznych

Standard 2. (c.d.)

**Użytkownik biblioteki medycznej umie
dotrzeć do potrzebnej informacji i ją pozyskać**

4. skutecznie uzyskuje poszukiwane informacje, utrwała je i nimi zarządza
5. weryfikuje zastosowane strategie wyszukiwawcze optymalizując je

Propozycje standardów w zakresie edukacji użytkowników polskich bibliotek medycznych

Standard 3.

Użytkownik biblioteki medycznej krytycznie ocenia uzyskane informacje

1. zna kryteria oceny wiarygodności źródeł informacji i stosuje je w praktyce
2. zna kryteria oceny publikacji i posługując się nimi dokonuje oceny i selekcji
3. analizuje i porównuje uzyskane rezultaty

Propozycje standardów w zakresie edukacji użytkowników polskich bibliotek medycznych

Standard 4.

Użytkownik biblioteki medycznej wykorzystuje wyselekcjonowane informacje do tworzenia i upowszechniania nowej wiedzy

1. umie wyciągać wnioski z posiadanych informacji i stosuje je do tworzenia nowej wartości
2. zna sposoby upowszechniania wiedzy i wybiera odpowiednie
3. zna metodologię tworzenia publikacji oraz innych form przekazu i praktycznie ją wykorzystuje
4. posiada wiedzę o regulacjach prawnych i etycznych w odniesieniu do nauki i upowszechniania wiedzy oraz postępuje zgodnie z nimi
5. na podstawie uzyskanych i przetworzonych informacji buduje nową wartość upowszechniając ją etycznie i zgodnie z prawem

Propozycje standardów w zakresie edukacji użytkowników polskich bibliotek medycznych

**Modele kształcenia umiejętności informacyjnych powinny zawierać
odpowiednie treści programowe
dostosowane do zróżnicowanych potrzeb informacyjnych szkolonych
oraz do poziomu ich wiedzy i umiejętności**

Inne elementy modelu szkoleń:

- forma kursu i jego długość
- typ zajęć
- miejsce zajęć i jego infrastrukturę
- liczebność grup
- formy zaliczenia szkolenia
- umiejscowienie szkolenia w programie nauczania
- kwalifikacje bibliotekarzy prowadzących szkolenie

Propozycje standardów w zakresie edukacji użytkowników polskich bibliotek medycznych

Refleksje końcowe

Umiejętności, jakie powinni posiadać użytkownicy przed rozpoczęciem nauki w zakresie korzystania ze źródeł nowoczesnej informacji naukowej:

podstawowa znajomość biblioteki

temu służy przysposobienie biblioteczne dla studentów I roku lub dla innych nowych użytkowników - kursy wprowadzające

umiejętność posługiwania się komputerem i korzystania z Internetu

posiadanie tej umiejętności jest coraz bardziej powszechne

znajomość języka angielskiego

Propozycje standardów w zakresie edukacji użytkowników polskich bibliotek medycznych

Refleksje końcowe – c.d.

Witryna internetowa biblioteki

wzbogacona o interaktywne informatory, przewodniki, samouczki, prezentacje,
filmy, materiały pomocnicze, ćwiczenia do samodzielnej nauki
doskonałą platformą do przejęcia niektórych funkcji szkoleniowych

E-learning pozwala na:

- kształtowanie w użytkownikach umiejętności samodzielnego uczenia się, elementu niezbędnego zarówno w procesie studiowania, jak i w dalszym rozwoju naukowym
- odciążenie bibliotekarzy od prowadzenia niektórych szkoleń w tradycyjnej formie

Propozycje standardów w zakresie edukacji użytkowników polskich bibliotek medycznych

Refleksje końcowe – c.d.

Zintegrowanie kształcenia umiejętności informacyjnych z programami nauczania

Argumenty za:

- brak możliwości uwzględnienia w przeładowanych programach godzin dydaktycznych poświęconych tylko edukacji informacyjnej
- możliwość zróżnicowania podejścia do zagadnień naukowej informacji medycznej w zależności od gałęzi medycyny, której dotyczy rozpatrywany problem
- nauczanie problemowe – efektywniejszą metodą kształcenia

Przy wdrożeniu takiego modelu wymagana jest ścisła współpraca bibliotekarzy - fachowców w dziedzinie naukowej informacji medycznej, z osobami prowadzącymi poszczególne zajęcia dydaktyczne

25 Jubileuszowa Konferencja Problemowa Bibliotek Medycznych
KSZTAŁCENIE UŻYTKOWNIKÓW NAUKOWEJ INFORMACJI MEDYCZNEJ
KONCEPCJE I DOŚWIADCZENIA
Lublin-Kazimierz Dolny, 12-14 czerwca 2006 r.

Propozycje standardów w zakresie edukacji użytkowników polskich bibliotek medycznych

Czy w obecnej sytuacji finansowej, kadrowej i lokalowej bibliotek
możliwe jest prowadzenie przez nie
szeroko zakrojonej działalności dydaktycznej?

Wspólne działania w celu uświadamiania decydentom roli i znaczenia
kształcenia umiejętności informacyjnych użytkowników bibliotek medycznych
i zabieganie o odpowiednie decyzje systemowe i finansowe
- zadaniem dla środowiska bibliotek medycznych

Dziękujemy za uwagę

pozostając w nadziei, że wypracowanie standardów edukacyjnych będzie realne,
a polityka edukacyjna władz zarówno państwa, jak i poszczególnych uczelni,
na tyle poprawi sytuację bibliotek, że możliwe będzie ich wdrożenie